

Je eurozóna schopná plniť fiškálne ciele?

Karol Zeleňák - finweb.hnonline.sk, 21. 2. 2012

Štáty eurozóny sa vplyvom neobozretnej fiškálnej politiky ocitli v dlhových problémoch.

Viacero krajín eurozóny sa vplyvom vlastnej neobozretnej fiškálnej politiky minulých období ocitlo v dlhových problémoch, ktoré sa naplno prejavili nástupom finančnej a hospodárskej krízy. Zvýšené turbulencie na finančných trhoch, ako aj neistota budúceho ekonomického vývoja, výrazne posilnili obavy ohľadom schopnosti vlád zadlžených krajín hrať svoje záväzky. Dôsledkom nie najlepších skúseností z minulosti, keď krajiny eurozóny často nedokázali plniť svoje fiškálne ciele, sa v súčasnosti nedôvera trhov prejavuje v rezervovanom postoji voči ambíciám týchto krajín, urobiť hrubú čiaru za obdobím deficitov a laxného prístupu k napĺňaniu vlastných fiškálnych cieľov. V kontexte pretrvávajúcej rezervovanosti a nedôvere finančných trhov voči schopnosti krajín eurozóny plniť vlastné fiškálne ciele má význam položiť si otázku, ako sa dnes krajinám eurozóny darí plniť tieto ciele?

Krajiny eurozóny každoročne prezentujú Európskej komisii v rámci národných programov stability vlastné strednodobé fiškálne ciele a zároveň aj opatrenia, prostredníctvom ktorých majú ambíciu vytýčené ciele v najbližších rokoch naplniť. V roku 2010, počas prvých mesiacov, predkladali členovia eurozóny Európskej komisii programy stability na posúdenie. Z predložených programov vyplývalo, že sedem krajín z vtedajších 16 členov eurozóny plánovalo aj v roku 2010 prehĺbenie deficitu verejných financií, pričom najvýraznejšie prehĺbenie deficitu plánovalo Nemecko, až o 2,3 p.b. na úroveň 5,5 % HDP. Viaceré krajiny tak ešte aj v roku 2010 plánovali realizovať proticyklickú fiškálnu politiku, a tým zmierňovať nepriaznivé dopady ekonomickej krízy. Ďalších deväť krajín eurozóny plánovalo v roku 2010 znižovať svoje deficity, pričom najvýraznejšie zníženie si vytýčilo Grécko, ktoré malo ambíciu znížiť vlastný deficit z úrovne 12,7 % HDP v roku 2009 na 8,7 % HDP v roku 2010. V priemere plánovali krajiny platiace eurom v roku 2010 deficit verejnej správy na úrovni 6,3 % HDP pri predpokladanom priemernom raste ekonomík o 0,9 % a predpokladanom priemernom zadlžení verejného sektora na úrovni 71,5 % HDP. Po októbrovom zverejnení fiškálnych údajov jednotlivých krajín za rok 2010, ktoré koncom októbra zverejnil na svojej stránke Eurostat, už vieme na spresnených číslach za rok 2010 jasne vyhodnotiť, ako sa krajinám darilo plniť svoje vlastné predsavzatia.

Podľa zverejnených údajov sa plánované deficity, vytýčené v programoch stability, podarilo v roku 2010 naplniť alebo predstihnúť 11 krajinám eurozóny, pričom najviac sa nad svoje pôvodne plánované deficity dostali Luxembursko (o 2,8 p.b.) a Nemecko (o 1,2 p.b.). Nemecko sa tak zároveň stalo adeptom na skoršie ukončenie procedúry nadmerného deficitu (pravdepodobne už v tomto roku oproti pôvodne stanovenému termínu na rok 2013). Krajiny, ktoré nenaplnili vlastné rozpočtové plány vytýčené v programoch stability, boli krajiny aktuálne čerpajúce finančnú pomoc z Medzinárodného menového fondu resp. z EÚ - Grécko, Portugalsko a Írsko a štvrtou krajinou bolo Slovensko, ktorého deficit bol oproti plánu prezentovanom v programe stability vyšší o 2,2 p.b. Pod tlakom vývoja vlastných verejných financií muselo

Slovensko v jeseni 2010 revidovať svoj rozpočet, a tým aj plánovanú úroveň deficitu o 2,3 p.b. na HDP smerom nadol, na úroveň 7,8 % HDP. Najvyšší deficit spomedzi krajín eurozóny dosiahlo v roku 2010 Írsko, keď sa jeho verejné financie ocitli v deficite 31,3 % HDP, pričom približne 20,5 % HDP z tejto sumy predstavovala jednorazová finančná pomoc bankovému sektoru. Írsky dlh tak vzrástol približne o tretinu, čím sa Írsko zaradilo medzi krajiny ako Grécko, Taliansko, Portugalsko a Belgicko, ktorých zadlženie sa v roku 2010 blížilo alebo dokonca prekračovalo úroveň 100 % HDP. Zadlženie krajín eurozóny tak v porovnaní s plánmi rástlo rýchlejšie v priemere o 2,7 p.b. Z toho vyplýva, že aj keď rast ekonomík krajín eurozóny bol oproti pôvodným očakávaniam v priemere lepší o viac ako 0,7 p.b., väčšina krajín eurozóny nedokázala tento rast zužitkovať na zníženie svojej zadlženosti. Vlastné plány ohľadom výšky deficitov nenaplnilo iba päť zo 16 krajín platiacich eurom, pričom verejný dlh iba štyroch krajín eurozóny sa v roku 2010 nachádzal pod úrovňou 60 % HDP, požadovanou Maastrichtskými kritériami a Paktom stability a rastu.

V roku 2011 by sa deficitné hospodárenie eurozóny malo zlepšiť. Hoci aktuálne ešte nie sú k dispozícii údaje o fiškálnom hospodárení krajín eurozóny za rok 2011, aj jesenná prognóza Európskej komisie (november 2011) predpokladá zníženie deficitu eurozóny o 2,1 p.b., na úroveň 4,1 % HDP. Oproti roku 2010 to predstavuje výrazné zrýchlenie, kedy došlo k zlepšeniu iba o 0,2 p.b. Výraznejšie znižovanie deficitov v roku 2011 sa predpokladá v dôsledku prijatých konsolidačných opatrení a postupne rastúcich rozpočtových príjmov. Či však budú naplnené fiškálne ciele v roku 2011 ukáže až jarná notifikácia fiškálnych údajov.

Údaje o fiškálnom hospodárení za rok 2010 síce naznačujú, že sa väčšine krajín eurozóny v tomto roku darilo napĺňať vlastné ciele ohľadom výšky deficitu verejných financií, avšak až polovica členov eurozóny nebola schopná naplniť ani vlastné plány ohľadom výšky zadlženia verejného sektora. Najväčšou potrebou z hľadiska fiškálnej politiky tak pre väčšinu krajín eurozóny ostáva znižovanie vlastnej zadlženosti, a to prostredníctvom znižovania deficitného hospodárenia vlastných rozpočtov. V tomto aj budúcom roku budú musieť krajiny eurozóny navrhnúť a realizovať ďalšie konsolidačné opatrenia s cieľom znižovania rozpočtových deficitov, ktoré im zabezpečia splnenie termínov pre ukončenie procedúry nadmerného deficitu. Tá je aktuálne vedená voči väčšine členských krajín eurozóny. Práve transparentné napĺňanie vlastných fiškálnych cieľov môže krajinám eurozóny významne napomôcť opätovne obnoviť v súčasnosti výrazne oslabenú dôveru trhov.

Deficity a dlhy krajín eurozóny a ich fiškálne ciele v roku 2010

